

K e z e k

Így írja, szomszédasszony: „Drága fiam Rodolyub”... Megírta? Maga csak írja, én majd mondom... Jaj, honnan kezdem csak?... Mondja csak így: „Édesanyád csodálkozik, fiam”... De nem: Így nem jó... Tudja drágám, hogy mennyire érzékeny. Ha elszólod magad — készen vagy, már megsértődik. És ez a „csodálom”, mintha azt mondanám neki, hogy nem tudja mit csinál. Vagy hogy valami nekem nem tetszik. És mi lehet az, amivel én nem lennék megelégedve, én az én édes fiammal? Anya — a fiával. Nem. Ezt törülje szomszédasszony. Hanem mondja neki így: „Édesanyád kérdez téged fiam.” Így tanítottam már kiskora óta az okupáció alatt. Jaj, hát az apja a fogságban, és ő — egyetlenem. Millió félelmek üldöztek! Eszedet veszted vigyázva rá, hogy valami ne történjék vele. Mert kinőtt, mindég erős gyerek volt. Isten segítse! — és senki sem hitte el, hogy még gyermek. És így húzd ki innen, húzd ki onnan, dugdod, hazudj, aztán a drágaság és a szegénység, annyi sincs hogy száraz kenyeret adj neki jóllakásig... És mindezt evvel a tíz ujjammal mások teknői mellett. Hanem, hogy is mondtuk? Jó! És most írja így: Rólém, egyetlenem!... Tudja, szomszédasszony soha sem ír... Amióta nála látogatóban voltam, annak most egy hónapja — egy sort sem kaptam tőle... Igazában véve, én tudom mi a baja: nincs ideje, szegénykémnek. A sok dologtól azt sem tudja, hol a feje. Azután sok a gondja, kötelessége. Aszondja, nagyon el vagyok foglalva, édesanyám, ezen a vonalon, meg azon a vonalon. Aztán milyen nagy urak jönnek hozzá a betegekkel. És doktor elvtárs ide, doktor elvtárs oda... Nem könnyű az drágám. Hogy is érhetne rá, hogy csak gondoljon is rám, hát még hogy írjon.

— Hát most szomszédasszony, mondja így: „Fiam Rodolyub — nem, mondja: „Drága fiam! Édesanyád már kétszer írt mondja... Jaj írtam neki, de jobb lett volna ha nem írtam volna! Mondtam neki olyat, az isten verjen meg! Inkább a nyelvemet haraptam volna el! Én vén bolond! Nem tudom, hogy bírtam ezt megtenni. Pedig szépen a fejembe vettem, hogy nem írok többé neki. Mikor visszajöttem, tudja, láttam hogy mi van ott. Amikor a helyzet azt követeli tőled, megszülted, — és kussolj! Ha anya vagy, előbb kérdezd meg, hogy könnyű-e

neki. Azért vagy anya. De aztán jön az ördög és próbára tesz.” Könnyű neked, — mondja — neked doktor fiad van? Hát mit vett neked a fiad? Hogyan vendégtelt meg a menyed? És nézd, mondja, hogy fenntartja az orrát!... És látja megint a teknő mellett állók, és megint ugyanazt a munkát vegzem ugyanazt a kenyeret eszem, mint azelőtt. Minden úgy van ahogy volt, csak az uram meghalt a fogságban, az arcom megráncosodott, a hátam meggörnyedt s meghajolt a tíz év keserve és gondja, búja és nyomorúsága alatt! Mert én szomszédasszony nem tűröm hogy kinevessenek. Ilyen vagyok, verjen meg az isten. De ahelyett, hogy neki a szemét kapartam volna ki, — de hát neki is megmondtam, amit megérdemel, de mit ér az nekem — és én találtam egy ilyen bolondot, amilyen én vagyok, hogy írjak a fiamnak és jól leszidjam! Látja szomszédasszony ezt csináltam, hát most drága szomszédom ha van lelke és szíve gondoljon ki valamit tanítson meg, hogy lehet ezt jóvá tenni...

Azt gondolom, írjuk neki így: „Drága egyetlenem” — így írja. Aztán így: „Egyetlen kincsem, — mondja — gyermekem!” Így... Megírta? Hát most mondja így: Te cskos vagy fiam — írja csak — és te a legjobban tudod... Istenem, csak tudnám ezt úgy elmondani ahogy érzem. — „Talán tudod, hogy azok a levelek nem jelentenek semmit?” Azután azt is, hogy hogyan fogadtak. Én meg miért is rágódom állandóan azon, hogy rosszul fogadtak! Épp egész szépen fogadtak. A menyem is kijött az állomásra elébem. Egy óra járás drága szomszédasszony, nem könnyű dolog. Én cipeltem a csomagomat és szépen haza sétáltunk. És így a fiamnak megtakarítottuk a takszira való pénzt. Hát... ez volt az egyetlen sétám a fiammal. És én a fiamhoz jövet, tudja isten mit képzeltem. Tudja, hogy van az: első látogatás nősi fiamnál, az orvosnál, az ő házában. Most volt két éve, hogy oda helyezték, azóta nem láttam!... „Akarom látni, meséltem jobbra-balra, hogy hogyan orvosol a fiam!” Állandóan a szemem előtt volt, hogy hallgatom hogyan dicsérik a betegek a fiamat, és én csak közéjük megyek és mondom nekik „a doktor az én fiam tudják”, és tovább megyek. Nem tudom honnan jönnek ilyen bolondságok az ember eszébe?... Az igaz isten tudja, hány piszkos

gatyát és más szennyest kellett kimosnom míg megértem, hogy a fiam orvos lett. Stipendiumot is kapott. De mihelyt végzett és elhelyezték, akkor megházasodott, és így van is fiam, meg nincs is. Ekkor azután elindultam 24 órai útra csak azért, hogy a fiammal végigsétáljak a falun, hogy halljam hogyan sűgdosnak utánunk: „Ez az orvos anyja. Jó neki, ilyen fia van!” Ej, de buta liba voltam! Nem gondoltam arra, hogy valaki észreveszi, hogy ki vagyok és elmondja a többieknek: „Nézd, megjött a Cáná mosónő!... Hát nézze meg ezeket a kezeket, szomszédasszony. Látja? Bütykös, kirepedezett, gorbomba, durva kezek... „Szegény mama — mondja a menyem, — milyenek a kezei, tíz méterről is látni, hogy mosónő a mama.” Ezt mondja a menyem, és ott ült az anyja is. (A férje orosz generális volt. Oroszok, tudja). Mondja a menyem csak úgy, véletlenül, mellékesen s mosolyog kedvesen, simogat a hangja és a szemei, nem tud az ember haragudni rá. Hát én is neki ilyenformán (csak én nem tudok úgy mint ő): hát én még ma is ebből élek, Olgica”. Hej — mondom én — csak tudnád hány kosár idegen szennyest köllött nekem kimosnom míg megszereztem az útiköltséget”. Ezt mondtam nekik, tudod az ő hangján és az ő mosolyával. Akkor valami megfogott, magam sem tudom mi és tovább beszéltem, de most az én hangommal és ahogy én tudok. Megmondtam, neki drága szomszédasszony, hogy ezekkel a bütykös kezekkel én neveltem fel a fiamat — az ő férjét — és ezért éjjel, nappal, csókolnia kellene őket. Akkor felültem az első vonatra és hazajöttem.

— Látja, szomszédasszony, így volt ez. Nem bírom többé elhallgatni. Kérem írja most így: „Egyetlen Róle!”... Igaz, azt is mondtam nekik... Egyáltalán mindent megmondtam nekik. Azt is mondtam, hogy „ha az én kezeim nem lennének ilyenek, akkor az én Rólém engem vett volna magához, hogy én élvezzek nála, nem pedig az ő anyját. Mert az én kezeim akármilyenek is, engem el tudnak tartani kenyérrel, ő pedig az ő finom kezeivel másokra szorul.

Ezt mondtam nekik, és nem is bánom. Mert én azt gondolom, hogy ha valakinek ilyen kezei vannak, akkor megengedheti magának, hogy megmondjon mindent, amit gondol... Akármilyen történet!... És most, szomszédasszony, hogy is írtuk?... Jó! Mondja így... De há, ez mégsem volt jó,

tudom... Mert mi is volt igazában? én szól tam és megszöktem. Őt otthagytam, hogy egyedül vessződjön velük. Még ez sem volt elég, mert végül őt is jól leszídtam a levelemben. Pedig előbb jól meg kellett volna gondolnom. Annyit kellett volna tudnom, hogy ezután rá fognak támadni mindketten s hogy minden az ő nyakába szakad és egész életén keresztül szégyenkezni fog az én kezeim miatt... Hát én ilyen szívességet tettem neki. Egészen elveszítettem... Így végződött az én örömöm! — ... De én nem akarom őt, a fiamat elveszteni!... Hallja-e szomszédasszony! Nem akarom és nem adom! Ő az enyém meg az én görcsös kezeimé. És enyém is marad! Amíg csak élek!... Ezt szeretném: én neki megírni. érte-e szomszédasszony, hogyan mondjam csak, milyen szavakkal lehet ezt a bűbáratot leírni. Erre tanítson meg, hogy ezt megmondhassam neki, hogy csak egy anyád van a világon és senki más sem lehet az anyád, csak az édesanyád!

...„Fiam”, így mondja neki... En csak egy egyszerű iskolázatlan asszony vagyok, te pedig tanult ember és orvos”. Megírta? „És azért — írja — akár mit írok vagy mondok neked, mondd, hogy annak nincs semmi értelme, ahogy biztosan nincs is”... Megírta? „És azért, — írja csak, — amit te mondasz és teszel, én előre tudom, hogy az mind okos. De én csak egyet tudok — írja csak szomszédasszony, — nem szeretném, ha kellemetlenséged lenne miattam”. Igen, az a fontos, hogy kellemetlensége ne legyen. „Hagyd őket, hadd szídjának engem, kedvükre, nekem az nem fáj. Én a te anyád vagyok, — írja csak, — ezt tőlem senki sem bírja elvenni”. Űgye, hogy így van, szomszédasszony? Ki bírja azt tőlem elvenni? — Senki. Legkevésbé ők. „Anyád csak egyre kér, az én kezeimről, amelyekkel felneveltelek senki rosszat ne mondjon. Becsüld őket drága egyetlenem és azokat is kényserítsd rá, hogy becsüljek. Hát csak ennyit. És velem ne törődj, mintha nem is élnék. Ha neked jó, nekem is jó. Azonban soha se feledkezz meg a kezeimről és a tejről, amellyel szoptattalak. És hogy a te „Kezét csókolom”-od állandóan a fülemben csengjen. Ennyit megkövetelek tőled, de ezt azután nem engedem el neked!

Csókol
Édesanyád”.

(Fordította: Konfino Andrics Angela)